

ACC. N:R M. 16043: 1-6.

Landskap: *Skåne* Upptecknare: *Ketty Lönnberg, Malmö*
Härad: Berättare: *Lovens Lindqvist*
Socken: *Malmö stad* Berättarens yrke: *Dir. klöv*
Uppteckningsår: *1962* Född år *1886* i *Malmö*

FOLKLIVS-
ARKIVET
LUND

Stadstraditioner fr. Malmö. s. 1-6.

Skriv endast på denna sida.

Malmö sträckte sig till Arlov. På Förstadsgatan låg bondgårdar på 1800-talets mitt mellan Triangeln och Davidshallsbron. Jag bodde på hörnet mellan Södra Långgatan och Södra Förstadsgatan. Jag hämtade mjölk på en bondgård på Södra Förstadsgatan.

På Rönneholmsvägen hade malmöborna sina sommarställen. Eller i Limhamn dit man kom med tåg och hästspårvagn. David Frick hade bondgård på Södra Tullgatan.

Doffeln startades av Smith, han var känd i hela Malmö.

På Gustav Adolfs torg sålde man blommor.

På Stortorget sålde man allting bland annat slaktvaror. Gryna Mattsson sålde bröd där ifrån en vagn. Det var han som drog dit alla duvorna till Stortorget genom att slänga ut bröd.

Påskeldar har de haft ute på Pildammarna så länge jag kan minnas. De samlade ihop kvistar och grenar från parken.

Källdrickning har aldrig förekommit i Malmö.

Risning har jag ej hört talas om.

Påskris tog man in före påsk för att de skulle slå ut. Men de pyntades aldrig med fjädrar.

Dricka mäger i benen var på våren. Då skulle man dricka mycket.

Jag vet inte om det fanns gillan som vi kallade för kransgillan. Men visst hade vi gillan till både Valborg och pingst.

Majsjungning förekom ej.

Pingst- och midsommarbrud och lövgubbar kände herr L. ej till.

Gökotta har aldrig förekommit i Malmö vad jag vet.

Till Mikaelsmäss var det marknad både här i stan men mest på landet i Sjöbo, Kivik och där det brukar vara marknad. Då hade tjänstefolket en fri-vecka för att de skulle kunna gå på marknad och ekipera sig. Och efter Mikaelsmäss ^{hade} ~~kunde~~ de bytt platser.

Alla helgons dag firades i kyrkan bara.

Till Märten åt man gås eller anka. Det har man gjort så länge jag kan minnas. De fattigare åt lutfisk i stället.

Oskarsdagen firades ej. Det är möjligt att bal förekommit i fina familjer den dagen. Det var på kungens namnsdag då för länge sedan. Det myckna adventsfirandet är av sent datum. Men jag tror att seden att tända ljus vid advent är rätt gammal den förekom i mitt barndomshem i varje fall. Den förste advent skulle hela familjen gå i kyrkan. Far som var skomakare hade höghatt på, för det skulle man ha om man tillhörde skräet.

6 november firades med tal på Stortorget och i Petri kyrka med sång. De sjöng "Hjältar som bedjen" Militärmusik förekom också på Stortorget. Det var ståtligt.

30 november firades ej.

Luciafirande förekom inte alls i min barndom. Det är ett sent påfund. En stadens Lucia har man bara valt i en 20 - 30 år. Lussegubbar känner jag inte till. Först på senare tid började man med Lucia i skolorna. Det är nog en ung sed, som kommit ~~uppifrån~~ ^{uppifrån} landet.

Något firande av Tomasmässan har ej förekommit i Malmö. Någon marknad

har man inte haft vid Tomas.

Till jul förekom juls skyltning. Då skyltade affärerna med ljus, apelsiner det var en sällsynthet på den tiden och andra frukter. Och ofta var där rörlig reklam i förnstren. Julmarknad hade de på Gustav Adolfs torg.

Hemma stöpte vi alltid ljus före jul och vi köpte en halv gris och gjorde korv och sylta av den. Julbockar gjorde man själv av halm och julkruddor kunde man köpa och klippa ut och montera ihop. De var av papper och fanns i stora ark. Julgranen köptes på Föreningstorget eller Gustav Adolfs torg. Den skulle vara prydd med levande ljus, korgar, randiga karameller och röda äpplen. Den skulle tändas för första gången på själva julafton. Fågelkärve hade en del utanför fönstren. Julbord i den bemärkelsen var ej allmän sed. Jag i har i varje fall ej hört talas om det eller sett det.

Till de fattiga gavs matpaket till julen eller också kunde man ge pengar till kyrkan, som hade insamlingar till de fattiga i församlingen vid olika högtider.

Julmaten var korv, skinka, sylta, snurrekål (det var brynt vitkål det), lutfisk och risgröt. Grötrim förekom hos oss men jag kommer inte ihåg några.

Som julklappar gav man varandra mest småsaker.

På julafton klädde man ut sig till julaspoke och gick omkring och skrämde folk. På julafton var det mest släktingar hos oss. På julaftons kväll delades julklapparna ut. Dans kring granen förekom men det var mest barnen som dansade de äldre satt mest och pratade.

På juldagen gick vi tidigt på morgonen i julotta. Då var hela kyrkan

upplyst med levande ljus. På juldagens eftermiddag och på annandagen gick man bort till släktingar eller hade själv besök. Gubbarna drack toddy och spelade knack.

Staffansgång förekom inte.

Vid julen var det också sed att gravarna pryddes med granriskransar.

Till nyår åt man julmaten som var över. Att inte bära ut julen betydde att man skulle bjuda på något så att ingen som gjorde nyårsvisit hos en gick utan att ha ätit eller druckit något. Det var mest vin och kakor som bjöds. På nyårsafton hade man nyårsvaka. Man skulle skåla för det nya året i vin. Det var mest förslakten som man hade bjudning. De riktigt fina gick på nyårsvisit nyårsdagen hos landshövdingen och så hade societeten nyårsbal på rådhuset. Den har varit i minst 50 år. Några speciella förutsägelser för det nya året hade man inte men på nyårsafton stöpte man bly mest flickorna tror jag. Jag minns inte varför man stöpte bly.

Trettondagen var helgdag men firades inte alls.

På tjugondag knut blåstes julen ut på Stortorget av militären. Och då var det julgransplundring och sedan kastades granen ut. På rådhuset hölls knutsbal. Sopa eller bulta ut julen har jag aldrig hört talas om. Det låter en smula egendomligt.

På Kyndelsmäss var det marknad i stan på Gustav Adolfs torg. Uttrycket lilla julafton känner jag inte till.

Vårfrudagen är ett sent påhitt. Jag känner inte till väffelätning den dagen.

Fastlagsbullarna bakades hemma det var den ^{enda} speciella maten till fastla-

gen. Fettisdag säger man inte i Skåne. Det är inget begrepp här. Maskerader hölls mycket på Malmö Arbetarförening och Folkets hus. Slå katten ur tunnan har jag inte varit med om i Malmö men väl på landet.

Påskveckans dagar kallades blåmåndag, vittisdag, askonsdag, skärtorsdag, långfredag, skitlördag och påsksöndag. När man prickade ägg skulle man rulla en 2 krona ner för en bräda och nedanför brädan låg ägg och dem som träffade ett ägg vann det. Äggen färgades med lökskal och kaffesump så att de blev bruna eller med konstfärg, som köptes i färghandeln, röda eller blå. Ibland klistrades *hond loka blaci på de färgade äggen*.

Påskagille hade man. Släkt och vänner bjöds hem och då åt man smörgäsbord och mycket ägg.

Flickorna klädde ut sig till påskakäringar och då hade de kvast de red på och en kaffekittel som hängde på kvasten. Jag har hört talas om att häxorna for till Blåkulla skärtorsdagsnatt. Det var allmänt talesätt.

På långfredagen skulle man gå i kyrkan och då var allting stängt.

Påskbrev gjorde man inte själv utan det var köpta tryckta kort man skickade.

Valborg har börjat firas mest på senare år. Folk var inte lediga valborgsmässafton. Någon speciell mat hade man inte men kanske kyckling just till Valborg.

Första maj firades genom demonstrationståg som utgick från Gustav Adolfs torg. På senare år har folk ju varit lediga den 1 sta maj. Den enda musik som förekom var i demonstrationståget.

Kristi himmelfärdsdag var helgdag men firades enligt herr L. inte var-

ken med fester eller med marknad.

Till pingst togs gröna grenar in - oftast bok. Det kunde man nog köpa på torget. Att pryda med grönt hemma kunde man kalla maja. En del folk gick nog i kyrkan både pingstafton och pingstdagen. De flesta gjorde utfärd till Bökeberg och Bokskogen och när de kom tillbaka hade de kransar kring hattarna. Man åkte dit i char á banc.

Till midsommar hade varje gård majstång och det var dans hela natten. De äldre satt i en lövhydda och drack kaffe vid bord med blommor på. Ungdomen gick från gård till gård och dansade. Och midsommardag var det också dans. Jag kommer ihåg att det var dans en hel vecka från midsommarafton. Det var dragspelsmusik eller harmonika.

Ett barn skulle helst döpas inom 8 dagar. Ofta skedde dopen hemma. Dopdräkten var vit klänning. Kalasen inskränkte sig till kaffe och kakor och de hölls i hemmet efter dopet. Det var mest släktingar inbjudna. Ett barn skulle ha faddrar. De kallades gudfar och gudmor. Efter dopet skulle de ge barnet en liten present och de skulle också ta hand om barnet om föräldrarna dog. Av föräldrarna fick barnet ofta pengar eller om det var en flicka ett litet smycke. De gavs till barnet efter dopet men i realiteten var det ju föräldrarna som hade hand om gåvorna tills barnet blev lite större.

Innan dopet var barnet en liten hedning, sade man. Därför skulle det döpas så fort som möjligt. En präst skulle döpa också vid nöddop. Nöddop förrätades om föräldrarna fruktade att barnet skulle dö snart efter födseln. Det skulle inte begravas utan att vara döpt ville man.